

บทที่ 3

จริยธรรมกับบุคลากร

การพัฒนาหลักสูตรจะประสบผลสำเร็จหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับจริยธรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร เป็นส่วนประกอบสำคัญที่สุด บุคคลเหล่านั้นคือ ผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหารการศึกษา ตลอดจนบุคลากรทุกคนที่ทำงานในหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่สนับสนุนงานด้านการศึกษา อย่างไรก็ตามผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ทุกระดับการศึกษาและทุกรูปแบบของการศึกษา ถือได้ว่าเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้นั้น องค์ประกอบสำคัญที่เป็นปัจจัยหนุนคือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งการศึกษาจะมีคุณภาพหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่วางไว้อีกทอดหนึ่ง ผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษามักจะกำหนดจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณธรรม จริยธรรม แก่ผู้เรียน เพื่อนำไปใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจริยธรรมที่ควรประพฤติปฏิบัติไว้ในแบบเรียน มีการจัดอบรมสัมมนาบ่อยครั้งเพื่อพัฒนาการสอนจริยธรรมแก่ผู้เรียน ผู้ที่มีความสำคัญอีกกลุ่มต้องเร่งรัดพัฒนาให้เร็วที่สุดควบคู่ไปกับผู้เรียนและผู้สอน คือผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา นอกเหนือจากการกำหนดให้เป็นผู้นำ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากร การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านวิชาการของผู้สอน การเรียนรู้ และใช้เทคโนโลยีใหม่ เพื่อการบริการและการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การทำความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร ปรับหลักสูตร การประเมินคุณภาพทางการศึกษา การทำแผนพัฒนาระยะสั้น ระยะยาว การเสนองบประมาณ การสนับสนุนชุมชน และนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารด้านต่าง ๆ แล้ว ผู้บริหารก็สมควรได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมไปพร้อม ๆ กับผู้สอน และผู้เรียนด้วยเหมือนกัน

จากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ในแผนงานหลักเพื่อการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2540 - 2544 ได้กำหนดแผนงานหลักไว้ 9 แผนงาน ดังนี้

แผนงานที่ 1 การยกระดับการศึกษาพื้นฐานของปวงชน

แผนงานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

แผนงานที่ 3 การพัฒนาการผลิตครูและการฝึกอบรมและพัฒนาครู
ประจำการ

แผนงานที่ 4 การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
และด้านสังคมศาสตร์

แผนงานที่ 5 การวิจัยและพัฒนา

แผนงานที่ 6 การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการ

แผนงานที่ 7 การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการ

แผนงานที่ 8 การระดมสรรพกำลังเพื่อจัดการศึกษา

แผนงานที่ 9 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษา

แผนงานหลักที่ 3 ได้ให้แนวคิดไว้ชัดเจนด้านจริยธรรมว่า “การจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมยุคใหม่นั้น บทบาทของครูมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้จัดประสบการณ์ และบรรยากาศในกระบวนการเรียนรู้...” นอกจากนี้ยังได้ระบุถึงสถานการณ์และแนวคิดต่อครูอย่างชัดเจนว่า “ครูเป็นผู้ที่จะเสนอสาระที่ท้าทายการคิดวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียน ครูจึงต้องมีคุณสมบัติเฉพาะ มีความสามารถสูง สามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงของโลก อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษานอกจากประสบปัญหาเกี่ยวกับครูแล้ว บุคลากรทางการศึกษา เช่น ผู้บริหารและผู้สนับสนุนทางการศึกษาก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของบุคลากรบางคน ส่งผลให้ภาพจน์

ให้ครูเสียหายไปด้วย ปัญหาที่เกี่ยวกับคนจึงเป็นปัญหาหลักซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขโดยด่วนที่สุด

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึงผู้บริหาร โรงเรียนและครูนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง ๆ ดังนั้นคุณลักษณะทางจริยธรรมของผู้บริหาร และครูจึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับความสนใจ และให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

คุณลักษณะของจริยธรรม

จากเอกสารการวิจัยเชิงจริยธรรม ของกรมฝึกหัดครู (อ้างจาก กรมวิชาการ, 2523, 146 – 157) ได้รวบรวมคุณลักษณะทางจริยธรรมไว้ 11 ประการ คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญู การรักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด ความยุติธรรม ความอดุสาหะ และความเมตตากรุณา ในแต่ละข้อได้บอกความหมายและพฤติกรรมที่สังเกตได้ดังต่อไปนี้

ความรับผิดชอบ หมายถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ขอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น พฤติกรรมที่สามารถให้ผู้อื่น สังเกตเห็นได้จากการเอาใจใส่ในการทำงาน ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อการทำงาน ด้วยลักษณะพฤติกรรมดังต่อไปนี้

- เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว
- เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง
- มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อมีอุปสรรค
- รู้จักหน้าที่และการกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
- มีความเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบ
- ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

- ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งของตนเองและสังคม
- ตรงต่อเวลา
- ยอมรับผลของการกระทำของตน

ความซื่อสัตย์ หมายถึงการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือมีความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำความคิด แสดงพฤติกรรมสังเกตได้ ดังนี้ :-

- ไม่สับปลับกลับกลอก
- ไม่คล้อยตามพวกที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย
- มั่นคงต่อการกระทำดีของตน
- ไม่คดโกง ประพฤติตรงตามพูดและคิด

2. ความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน พฤติกรรมที่สังเกตได้คือ

- ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว
- ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว

3. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือมีความซื่อตรงต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้า

งาน ต่อผู้มีพระคุณ แสดงพฤติกรรมโดย

- ประพฤติตรงไปตรงมา ไม่คิดคดต่อผู้อื่น
- ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อม
- ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน
- เตือนสติและแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์
- ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง

4. ความซื่อสัตย์ต่อสังคมและประเทศชาติ

- ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- ไม่แก่ประโยชน์ส่วนตน หรือเอาดีเข้าตน

- ไม่รวมมือกันทำงานใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับของ
สังคมและหมู่คณะ

พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ สุจริต ที่มักพบอยู่เสมอในชีวิต
ประจำวัน

- ผู้บังคับบัญชาไม่อยู่ก็ไม่ทำงาน
- ไม่ตรงต่อเวลา, มาทำงานช้า, เลิกก่อนเวลาทำงาน
- ทูจจริตต่อหน้าที่

ฯลฯ

ความมีเหตุผล หมายถึงความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติ
ปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ ไม่ผูกพัน
กับอารมณ์ และความยึดมั่นของตนเองที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจผิดได้

- ไม่ลุ่มหลงเพราะความเชื่อถืออย่างงมงาย
- ไม่ยึดถือตนเองหรือบุคคลเป็นใหญ่
- ไม่สรุปเอาอย่างง่าย ๆ โดยไม่ใช้เหตุผลอย่างรอบคอบ
- รู้จักควบคุมอารมณ์ มีสติ
- ไม่เป็นคนหูเบา เชื่อง่าย
- รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาละ รู้จักเทศะ และ รู้จัก
ชุมชน

การรักษาระเบียบวินัย หมายถึงการควบคุมความประพฤติ ปฏิบัติ ให้ถูก
ต้องและเหมาะสมกับข้อบังคับ กฎหมายและศีลธรรม

1. ระเบียบภายใน ได้แก่ กิริยาวาจาสภาพอ่อนโยน รู้จักควบคุมจิตใจและ
อารมณ์ให้อยู่ในกรอบและมารยาทที่ดีงาม รู้จักวางตัวให้เหมาะสม ไม่
ทะนงตน คุกคามผู้อื่น
2. ระเบียบภายนอก ได้แก่ รักษาระเบียบด้านการอุปโภค บริโภค และ
รักษาระเบียบวินัยต่อสถานที่ รักษาความเรียบร้อยทั้งในบ้าน

สำนักงาน โรงเรียน สถานที่ราชการ ฯลฯ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับของ
สถานะนั้น ๆ

ความเสียสละ หมายถึงการละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่คนที่ควรให้
ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา การสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุข
ของผู้อื่น รวมทั้งการสละทั้งอารมณ์ร้ายในตนเองด้วย ความเสียสละ แบ่งเป็น 5 ทาง
คือ ทางกาย ทางวาจา ทางกำลังสติปัญญา ทางกำลังทรัพย์ และทางใจ

ความสามัคคี หมายถึงความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือ
กันกระทำการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
โดยแสดงพฤติกรรมดังนี้

- ปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี
- รับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
- เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ในกิจการของส่วนรวม
- เป็นผู้ประสานความสามัคคีในหมู่คณะ
- ไม่แบ่งแยกเป็นพวกเขาพวกเรา
- รักหมู่คณะ มีใจหวังดี และช่วยเหลือเกื้อกูลในทางไม่ผิดศีลธรรม
- มองคนอื่นในแง่ดีเสมอ

ความสามัคคีต้องเริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และชาติ

การประหยัด หมายถึงการใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควร ให้ได้
ประโยชน์มากที่สุด รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในขอบเขตที่พอเหมาะ พอควร ใน
ด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การประหยัดเวลา ได้แก่ การรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ให้เหมาะ
กับกาลเทศะ รู้คุณค่าของเวลา มียอมให้เวลาหมดเปลืองไปโดยเปล่า
ประโยชน์
2. การประหยัดทรัพย์ ได้แก่ การรู้จักใช้ทรัพย์ให้คุ้มค่า
 - จ่ายทรัพย์เท่าที่จำเป็น ไม่ฟุ้งเฟ้อให้หมดเปลือง

- กำหนดรายจ่ายให้เหมาะกับรายได้
- รู้จักใช้ของที่มีอยู่ให้คุ้มค่า รู้จักถนอมของใช้ให้ใช้ได้นาน ๆ
- รักษาทรัพย์สินให้ปลอดภัย บุรณะของเก่าที่ใช้ประโยชน์ได้
- ขยันหาทรัพย์สินใหม่เพิ่มเติม

ความยุติธรรม หมายถึงการปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความ เป็นจริงและเหตุผล ไม่ลำเอียงเพราะว่ารัก ชอบ ชัง กลัว หลง และไม่เข้าข้างคนผิด

ความอดสาหัส หมายถึงความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความสำเร็จ ในการทำงาน มีความเพียรพยายาม บากบั่น อดทน ขยัน ไม่ยอมแพ้ ต่ออุปสรรค มีความกระตือรือร้น หนักแน่นไม่หวั่นไหวง่าย

ความเมตตา - กรุณา หมายถึงความรักใคร่ ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข และสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ แสดงพฤติกรรม

- ไม่ทำร้าย ไม่ข่มขู่ คุกคาม ทุลาด้วยความโกรธ เกลียดแค้น
- ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อน
- ช่วยเหลือปลอบใจ หรือช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อเขาได้รับความเดือดร้อน
- ให้ความอนุเคราะห์เกื้อกูล แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ

คุณลักษณะทางจริยธรรมดังได้กล่าวมาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ต้องปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน นักศึกษา ยกตัวอย่างเช่น การ ประหยัด ผู้บริหารต้องรู้หลักของการบริหาร งบประมาณที่มีอยู่ต้องใช้ให้คุ้มค่า โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ สถาบันทางการศึกษามีข้อจำกัดด้านงบประมาณ กำลังคนที่เคยบรรจุทดแทนคนที่เกษียณอายุ ก็ไม่สามารถทำได้ ผู้บริหาร ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ในการบริหารจัดการ ใช้บุคลากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่า โดยมี ยุทธวิธีในการบริหาร

ลักษณะจริยธรรมของผู้บริหาร

ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ตลอดจนผู้ทำหน้าที่ด้านการบริหารควรมีลักษณะทางจริยธรรม ดังนี้ : -

1. มีหลักธรรมตามแนวทางศาสนา ที่แต่ละศาสนาได้ระบุถึงพฤติกรรม
สิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติไว้แล้วชัดเจน

1.1 หลักทางพุทธศาสนา

- อิทธิบาทสี่ : ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา
- พรหมวิหารสี่ : เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา
- สัจปรีชาธรรม : รู้เหตุ รู้ผล รู้คน รู้ประมาณ รู้เวลา รู้สถานที่
รู้ชุมชน
- ธรรมคู่มรรคโลก 2 หิริ - โอตตัปปะ ความละอายต่อบาป
และความเกรงกลัวต่อบาป
- ธรรมทำให้งาม : ขันติ - ไตรังคะ
- ธรรมมีอุปการะมาก : สติ - สัมปชัญญะ
- บุคคล 4 : รู้ประเภทของบุคคลว่าแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ
ผู้ที่ยกหัวข้อก็รู้ ผู้รู้เมื่อขยายความ รู้เพราะการฝึก
การสอนและการอบรม และผู้ไม่อาจเข้าใจอะไรได้

ฯลฯ

1.2 หลักทางศาสนาคริสต์

- ความรัก : ความมีเมตตา กรุณา มุทิตา ต่อเพื่อนมนุษย์
- ความเสียสละ : การเสียสละยังผลให้เกิดความเจริญทางสังคม
- การให้อภัย : ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ทำให้เกิดความเสียสละ
และบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น
- อาณาจักรพระเจ้า : แผ่นดินของพระเจ้า มีแต่ความรัก ความ
เมตตา การเสียสละ ให้อภัย

1.3 หลักทางศาสนาอิสลาม

- หลักศรัทธา : ศรัทธาในพระเจ้า เทวทูต คัมภีร์ ศาสนทูต วัน อวสาน และกฎสภาวะ
 - หลักปฏิบัติ : การบริจาครทรัพย์ : การถือศีลอดฝึกความอดทน ทั้งร่างกาย และจิตใจ
2. มีหลักบริหารตามแนวทางสากล หมายถึงหลักที่ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลผู้อื่นในการปกครองต้องมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกันทั่วโลก เช่น
- การให้ความเคารพซึ่งกันและกัน (Respect)
 - ความรับผิดชอบ (Responsibility)
 - ความอดทน (Fortitude)
 - ความยุติธรรม (Justice)
 - ความซื่อสัตย์ (Honesty)
 - ความเมตตา (Kindness)
 - ความกล้าหาญ (Courage)
 - ความไว้วางใจ ศรัทธา (Faith)

ฯลฯ

ลักษณะจริยธรรมของครู

ครูเป็นปัจจัยตัวแปรที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเสริมคุณภาพของคน บุคลากรครูอาจแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

1. อาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่สอนครู
2. ครู/อาจารย์ที่สอนในโรงเรียน
3. บุคลากรด้านวิชาการศึกษา นักวิชาการ วางแผน นักวิจัย
4. ครู/อาจารย์ การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาต่อเนื่อง
5. ครู/อาจารย์ ที่กำลังทำหน้าที่บริหาร

คนที่หลายที่กล่าวข้างต้น ล้วนต้องทำงานเกี่ยวกับผู้เรียนโดยตรง ยกเว้น ผู้ที่ให้การสนับสนุนโดยอ้อมในข้อที่ 3 ที่ทำงานด้านการวิจัย วางแผน และให้ความ สะดวก สนับสนุนการสอน และการบริหารของครู โรงเรียนและสถาบันการศึกษามี ความแตกต่างจากหน่วยงานอื่นตรงที่ ผู้บริหารการศึกษาจะระดับใดก็ตาม ส่วนมาก จะมาจากคนที่เป็นครู/อาจารย์ มากกว่าจะมาจากคนที่เป็นนักจัดการ หรือผู้บริหาร อาชีพอย่างหน่วยงานอื่น ๆ

ตามหลักพระพุทธศาสนา การที่จะเป็นคนมีจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติใน สิ่งที่ดีได้นั้น จะต้องมียोगค์ประกอบ 4 ประการดังนี้

1. สัจจธรรม : ระวังไม่ให้ความชั่ว เกิดความชั่ว

ครูเองจะต้องระมัดระวังไม่ให้คิดหรือกระทำในสิ่งที่ไม่ดี เพราะใน โรงเรียนนักเรียนต้องถือว่าครูเป็นตัวอย่าง เป็นแม่แบบในการปฏิบัติ ในการสอนต้อง บอกกล่าวเรื่องที่ไม่ดี เพื่อป้องกันเด็กที่อาจทำผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะอยาก ลองหรือเพื่อนชักชวน

2. ปหาหะ : ละเว้นในสิ่งที่ผิด

สิ่งใดที่ไม่ดี ครูควรละเว้นไม่ปฏิบัติ เช่น การเล่นเกมพนัน ดื่มสุรา เพราะสิ่งเหล่านี้มีส่วนก่อให้เกิดการทำความไม่ผิดทำนองคลองธรรมติดตามมา

3. ภาวนา : ทำความดี

ครูจะต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติในสิ่งที่เป็นผลดี สิ่งที่ไม่ดีไม่ควรไป ทดลอง ถ้าหากทำผิดไปแล้วก็เลิก ละ และหันกลับมาทำความดี ภาวนาก็เริ่มเกิดขึ้น

4. อนุรักษนา : รักษาความดี

เมื่อครูมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติดี ระวังไม่ทำความชั่ว ละเว้นสิ่งที่ผิด และรัก ความดีเอาไว้ การสอนและการรักษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูก็จะง่ายขึ้น เพราะมีความรู้ว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

คุณลักษณะที่ต้องการ

คุณลักษณะที่ผู้บริหาร หรือครู ตลอดจนบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ควรมี คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม
2. ทักษะคติเชิงจริยธรรม
3. เหตุผลเชิงจริยธรรม
4. พฤติกรรมการกระทำ

ความรู้เชิงจริยธรรม คือการที่บุคคลศึกษา ค้นคว้า วิจัย หาข้อสรุป หลักการ ทฤษฎี แนวทาง ที่ควรประพฤติ ปฏิบัติ ที่เป็นฝ่ายดีมีคุณธรรม รวบรวมหลักด้านศาสนา ศิลปธรรม จรรยาบรรณ ตลอดจนจรรยาบรรณของบุคคลแต่ละอาชีพ เพื่อทำความเข้าใจ และพร้อมที่จะปฏิบัติตาม

ทักษะคติเชิงจริยธรรม เป็นส่วนของคุณลักษณะความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเหตุผลดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจ ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล ดังนั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมจะเป็นตัวกำหนดได้ว่า บุคคลนั้นเป็นคนดีหรือไม่ดีในระดับใด

พฤติกรรม คือการปฏิบัติ กระทำตามแนวความคิดที่แต่ละบุคคลมีความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ

คุณลักษณะทางจริยธรรมของเยาวชน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า หัวใจของการพัฒนาหลักสูตรคือ การนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่นั้น จึงขึ้นอยู่กับผู้ใช้หลักสูตร คุณลักษณะของผู้บริหารและครูด้านจริยธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเกื้อหนุนในการ

พัฒนาหลักสูตรให้บรรลุจุดหมายได้ จุดหมายซึ่งได้เขียนไว้อย่างละเอียดและสมบูรณ์
นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือเยาวชน หรือผู้เรียนนั่นเอง อนาคตของประเทศชาติฝากไว้กับ
เยาวชน “เยาวชนต้องมีคุณลักษณะอย่างไรจึงจะพาชาติให้อยู่รอดปลอดภัยได้” คำถาม
นี้ต้องการคำตอบ ผู้ที่จะตอบคือทุกคนในชาติ ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ ดังที่ คณะ
กรรมการกองวัฒนธรรมได้ศึกษาและรวบรวมจริยธรรมที่ควรปฏิบัติไว้ 10 ประการ
ดังนี้ (กรมการฝึกหัดครู 2525, 11)

1. ให้มีความสำนึกในเรื่องชาติ เกียรติ วินัย กล้าหาญ
2. ให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต และหิริโอตัมปะ
3. ให้มีความกตัญญูกตเวทิต
4. ให้มีความเข้มแข็ง ขยันหมั่นเพียร และอดทน
5. ให้มีความสุภาพอ่อนโยน และมารยาทอันดีงาม
6. ให้มีใจกว้างขวาง รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
7. ให้มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
8. ให้มีความเป็นระเบียบในการงานและความคิด
9. ให้มีความรู้จักรับผิดชอบ และรู้จักหน้าที่
10. ให้มีความสามัคคี รู้จักแพ้ รู้จักชนะ และรู้จักขอกอภัย และให้อภัยซึ่ง
กันและกัน

คณะกรรมการวันเด็กแห่งชาติ ได้เสนอแนะจริยธรรมที่ควรปลูกฝังไว้ 10
ประการ คือ

1. ศรัทธา เลื่อมใสในศาสนา
2. เคารพ รักษา ขนบธรรมเนียมประเพณี
3. เชื่อฟัง บิดามารดา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์
4. มีกิริยา วาจาสุภาพ
5. กตัญญูกตเวทิต เคารพผู้ใหญ่
6. มีระเบียบและรักษาความสะอาด

7. มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร
8. รู้จักประหยัด และเก็บออมทรัพย์
9. ซื่อสัตย์สุจริต มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
10. ทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและรักษาสาธารณสมบัติ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ให้ความเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมที่
จำเป็นในการดำเนินชีวิตไว้ 9 ประการ คือ ความเคารพซึ่งกันและกัน การร่วมมือ
ประสานงานกัน เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบ มีความห่วงใยผู้อื่น
ความมีน้ำใจกว้าง ความคิดสร้างสรรค์ ความมีระเบียบวินัย การรู้หน้าที่

จากงานวิจัยจากในประเทศไทยและต่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2497
จนถึงปี พ.ศ. 2520 กรมการฝึกหัดครู (2525, 26) ได้สรุปลักษณะทางจริยธรรมไว้
ว่าจะต้องเป็นคนมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป มีความจริง
ใจต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบ รู้จักรักษาสาธารณสมบัติ รู้จักใช้เวลาว่างให้
เป็นประโยชน์ รักษาระเบียบวินัย เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย สุภาพเรียบร้อย เสีย
สละ เมตตากรุณา เป็นผู้มีน้ำใจ รู้รักสามัคคี รักษาดี เป็นผู้นำ ยุติธรรม มีเหตุผล
กตัญญูกตเวที เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี เชื้อมั่นในตนเอง มี
สติ รู้จักควบคุมตนเอง อุดสาหกรรมพยายาม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ยึดมั่นในศาสนา
ประหยัด มีศีลธรรม และรักสงบ

คุณลักษณะของเยาวชนในเชิงจริยธรรม

คุณลักษณะที่ต้องการ	แนวทาง/วิธีการพัฒนาคุณลักษณะ ของเยาวชน	องค์ประกอบที่เสริมต่อการพัฒนา คุณลักษณะของเยาวชน
<ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้เชิงจริยธรรม 2. ทักษะคิดเชิงจริยธรรม 3. เหตุผลเชิงจริยธรรม 4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดคุณลักษณะเชิงจริย ธรรมของเยาวชนไว้ให้ชัดเจน และ ปฏิบัติได้ ลงในนโยบายของรัฐ ใน ระบบต่าง ๆ ทางสังคม และ สนับสนุนค่านิยมประมาณ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้มีส่วนกำหนดนโยบายของ รัฐ ควรรับทราบและสนใจใน ความสำคัญของคุณลักษณะของ เยาวชนเชิงจริยธรรม แผนงานที่มี ระบบชัดเจน สามารถปฏิบัติตาม และประเมินผลได้

ตารางต่อ

คุณลักษณะที่ต้องการ	แนวทาง/วิธีการพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชน	องค์ประกอบที่เสริมต่อการพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชน
	<p>2. สื่อมวลชนทุกประเภทจะต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์และกระตุ้นให้เยาวชนได้รับความรู้ และสามารถนำความคิดไปใช้ได้ รวมทั้งการยกย่องบุคคลที่เป็นตัวอย่างทางจริยธรรม</p> <p>3. กำหนดกิจกรรมตามหลักสูตรให้เด่นชัด ปรับปรุงวิธีสอน และจัดกิจกรรมตามหลักสูตรเสริมหลักสูตรอย่างจริงจัง สม่ำเสมอ และเป็นกิจวัตร</p> <p>4. อบรมและส่งเสริมให้บุคคลในสังคมได้รับความรู้ที่จะทำหน้าที่สร้างเสริมแบบอย่างจริยธรรมที่ดีให้แก่เยาวชน</p>	<p>2. การเพิ่มเวลาของรายการวิทยุ โทรทัศน์ และผลิตเอกสารที่จะส่งเสริมความรู้สำหรับเยาวชนให้มากขึ้น</p> <p>3. จัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมอย่างจริงจัง และสม่ำเสมอ</p> <p>4. เน้นการสอนโดยให้ตัวอย่างที่ดีและไม่ดี เป็นการเสนอปัญหาให้นักเรียนคิด</p> <p>5. พ่อ แม่ ครูอาจารย์ ต้องเป็นต้นแบบที่ดีแก่เด็ก</p> <p>6. ควบคุมสถานบันเทิงและแหล่งอบายมุข สื่อสารทุกประเภทต้องดี เห็นผู้กระทำผิดทางจริยธรรม ชื่นชมผู้ทำถูก</p>

ตัวอย่างโครงสร้างของคุณลักษณะทางจริยธรรม

คำนิยาม	คุณลักษณะจริยธรรม	ความหมาย	ขอบข่ายของพฤติกรรม	พฤติกรรม
<p>ทุกด้าน</p> <p>- สังคม</p> <p>- เศรษฐกิจ</p> <p>- การศึกษา</p> <p>- วัฒนธรรม</p> <p>- ศาสนา</p>	<p>ความรับผิดชอบ</p>	<p>ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียรอย่างละเอียดรอบคอบยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น</p>	<p>ต่อตนเอง</p> <p>ต่อผู้อื่น</p> <p>ต่อการทำงาน</p>	<p>- เอาใจใส่การทำงาน</p> <p>- ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ไม่เห็นแก่ตัว</p> <p>- เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ มีวินัยในตัวเอง</p> <p>- มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญอุปสรรค</p>

ตารางต่อ

คำนิยาม	คุณลักษณะ จริยธรรม	ความหมาย	ขอบข่ายของ พฤติกรรม	พฤติกรรม
ศาสนา	<p>ความ อดสาหัส</p> <p>ความเมตตา กรุณา</p>	<p>ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อ ให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน</p> <p>เมตตา คือความรักใคร่ ปวารณา จะให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณา คือความสงสาร คิดจะช่วยเหลือ ผู้อื่นให้พ้นทุกข์</p>	<p>ตนเอง ต่อผู้อื่น สัตว์ สิ่งแวดล้อม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักหน้าที่และ กระทำตามหน้าที่ - มีความเพียรพยายาม - มีความรอบคอบ - ตรงต่อเวลา - พยายาม - อดทน - ขยัน - กระตือรือร้น - ไม่ย่อท้อ - ไม่ยอมแพ้ - พยายามต่อสู้เพื่อเอา ชนะ อุปสรรค จน ประสบความสำเร็จ - หนักแน่นไม่หวั่น ไหวง่าย - ไม่ง่า ไม่ทุบตี หรือ ทำร้ายในลักษณะต่าง ๆ - ไม่ข่มขู่ ดูหมิ่น พูดยา เสียดสี - ไม่เบียดเบียนใครให้ เดือดร้อน - ช่วยเหลือปลอบใจ แสดงความเห็นใจ ผู้อื่น - ให้ความช่วยเหลือผู้ อื่น - สุภาพ

๑๘๙